

ԵՐԿՈՒՇԱՔԹԻ, 12 ՍԵՄՏԵՄԵՐ, 2022

ՏԵՐՈՒՆԱԿԱՆ ԱՊՈԹՔ

(միասնաբար արտասանուած)

Իմաստութիւն Հօր Յիսուս, Կուր ինձ իմաստութիւն Կբարիս խորհել եւ խօսել եւ գործել առաջի քո յամենայն ժամ. ի չար խորհրդոց, ի բանից եւ ի գործոց փրկեա Կիս. եւ ողորմեա քո արարածոց եւ ինձ բազմամեղիս: Ամէն:

ՍԱՂՄՈՍ 1

ԱՐԴԱՐՆԵՐՈՒ ԵՐԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Երանի անոր,
որ ամբարիշտ մարդոց խորհուրդին չի հետեւիր,
մեղաւորներու ապրելակերպը չ'ընդօրինակեր
եւ զԱստուած ծաղրողներուն հետ ընկերութիւն չ'ըներ.
այլ՝ հանոյ՛ կ'անցէ Տիրոջ Օրէնքէն,
եւ անոր Օրէնքը կը սերտէ գիշեր ու ցերեկ:
Անիկա կը նմանի հոսող ջուրերու կողքին տնկուած ծառին,
որ ճիշդ ժամանակին իր պտուղը կու տայ,
եւ որուն տերեւները չեն չորնար բնաւ.
անոր բոլոր գործերը յաջողութեամբ կը պսակուին:
Բնաւ այսպէս չեն ամբարիշտները,
այլ կը նմանին յարդին, որ հովը կը ցրուէ:
Ատոր համար ալ ամբարիշտները
Աստուծոյ դատաստանէն պիտի չագատին.
մեղաւորները արդարներու կարգին պիտի չդասուին.
որովհետեւ Տէրը կը նանչնայ արդարներուն նամբան.
մինչ ամբարիշտներուն նամբան գիրենք կորուստի պիտի տանի:

ՆԱՐԱԿԱՆ-ԱՊՈԹՔ

Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա:
Ամենասուրբ Երրորդութիւն, սուր աշխարհիս խաղաղութիւն:
Եւ Հիւանդաց բժշկութիւն, ննջեցելոց արքայութիւն:
Արի Աստուած Հարցն մերոց, որ ապաւէն ես նեղելոց:
Տէր ողորմեա, Տէր ողորմեա, Յիսուս Փրկիչ մեզ ողորմեա:

Պահապան ամենայնի Քրիստոս,
աջ քո հովանի լիցի ի վերայ իմ՝ ի տուէ եւ ի գիշերի,
ի նստիլ ի տան, ի գնալ ի նանապարհ,
ի ննջել եւ ի յառնել, զի մի երբեք սասանեցայց.
եւ ողորմեա՛ քո արարածոց եւ ինձ բազմամեղիս:

ՕՐՈՒՄՆ ՆԻԺԸ

ՍԱՂՄՈՍՆԵՐ

Ընդհանուր Ներածական

«Սաղմոս» բառը Յունարեն է, եւ կու գայ Հին Կրակարանի Եօթանասնից թարգմանութենէն: Անոր համապարասխան Եբրայերէն բառը կը կոչուի՝ «Թ-հիլլահ», որ կը նշանակէ օրհներգութիւն: Ուրեմն, Սաղմոսները զԱստուած օրհնաբանող եւ երգուելու սահմանուած հոգեւոր բանաստեղծութիւններ են, որոնք մաս կը կազմէին ու փակաւին կը կազմեն Եբրայական պաշտամունքային կեանքին, ինչպէս նաեւ մեր եկեղեցական:

Անոնք 150 հապ են, փարբեր ձեով թուագրուած, Եբրայերէնի եւ Յունարէնի մէջ: Անոնք բաժնուած են 5 գիրքերու, 1-41, 42-72, 73-89, 90-106, 107-150, փարբեր անուններով ներկայացուած, ինչպէս հինէն ի վեր պահուած ենթախորագիրները ցոյց կու փան: Կան նաեւ խորագիր չունեցող Սաղմոսներ, 35 հապ: Այս խորագիրները ոչ միայն հեղինակը ցոյց կու փան, այլ նաեւ երբեմն ծանօթագրութիւն են անոնց գրութեան պայմաններուն մասին, կամ երաժշտական նշումներ են՝ անոնց եղանակին, կարարման կերպին, նուագարանային ընկերակցութեան եւ ծիսական գործածութեան մասին:

Սաղմոսներու Դասակարգումներ

1. Օրհներգութիւններ Աստուծոյ մեծութեան, սրեղծագործութեան, Տիրոջ սիրոյ ու հաւաքարմութեան մարդուն նկատմամբ:
2. Թագաւորական Սաղմոսներ, Աստուծոյ թագաւորութիւնը համայն փիեզերքի վրայ: Այս Սաղմոսները մեսիական սաղմոսներ են:
3. Ուխտարարներու սաղմոսներ, ուխտարարներու կողմէ երգուած փարեկան երեք գլխաւոր փօներու առիթով երգուած, Զարիկ, Պէնսիկոսպէ եւ Տաղաւարահարաց: Երուսաղէմ ուխտի եկած ժամանակ կ'երգէին:
4. Տաճարական Սաղմոսներ, Երուսաղէմի փաճարին եւ Աստուծոյ եկեղեցիին ներքողը կ'ընեն:
5. Իմաստութեան Սաղմոսներ, դաստիարակչական բնոյթ ունին եւ կը սորվեցնեն ճշմարիտ իմաստութիւնը, որ Աստուածավախութիւնն է, իրեն ընկերացող մաքուր կենցաղով:
6. Ողբեր եւ Օգնութեան կանչեր, Աստուծոյ հալածանքի, չարութեան կամ գրպարութեան դիմաց, կամ աքսորի եւ նեղութեան մէջ, մեղքի պեկոծութեան, հիւանդութեան ու մահուան փազնապին մէջ Աստուծոյ ուղղուած աղօթքներ են: Ասոնց մէջ կը գտնենք բողոք, աղաղակ, մեղքերու խոստովանութիւն ու զղջում, եւ միշտ խնդրանք ու պաղապանք, որ Աստուած շուտով օգնութեան հասնի իրեն ապաւինողներուն:
7. Գոհաբանական Սաղմոսներ, անձին կամ ժողովուրդին երախտագիտութիւնը յայտնելու Աստուծոյ՝ իր բարութեան, ներումին, փրկութեան եւ այնչափ պարգեւներուն համար:
8. Յոյս, վստահութիւն, ներքին խաղաղութիւն եւ ուրախութիւն արփայարող Սաղմոսներ:

Սաղմոսներուն մէջ է, որ մենք կը հանդիպինք Քրիստոսի մարդեղութեան, չարչարանքներուն եւ յարութեան, համբարձումին եւ փառաւորումին: Սաղմոսները կարելի է առնել նաեւ որպէս աղօթագիրք ի խորոց սրտի ուղղուած Աստուծոյ, ինչպէս Գիրգոր Նարեկացի Սուրբը եւս այդ ձեով իր աղօթքները բարձրացուց առ Աստուած:

Արդարներուն Երանութիւնը

Առաջին իսկ բարով Մաղմոսը կու գայ զանազանութիւն մը դնելու եւ փարբեր արժէշտի մը ներայացնելու: Հեղափոխական է, որ առաջին իսկ Մաղմոսը կը սկսի երանի բառով, այնպէս ինչպէս Քրիստոս իր ուսուցումները սկսաւ դարձեալ Երանելիներով Մարթ 5.1: Մակայն, ի փարբերութիւն մեր մարդկային չափանիշին եւ Աստուծոյ, որովհետեւ ընդհանրապէս մեր մարդկային չափանիշները փարբեր են քան Աստուծոյ: Մենք երանի կու փանք հարուստին, թագաւորին, բժշկիկին, բայց ոչ երբեք աղքատին, փրանկին, գրկուածին: Այնպէս ինչպէս Քրիստոսի ուսուցումներու պարագային եւս, ան սկսաւ իր ուսուցումները ըսելով. «Երանի հոգիով աղքատին», «Երանի սգաւորին», «Երանի ծարաւին ու անօթիին», «Երանի հալածուողին», իսկ այսպէղ «Երանի այն մարդուն որ ամբարիշտներուն խոհուրդին չի հետեւիր», այսինքն անոնց ապրելակերպը չի ընդօրինակեր: Նախ ըսենք, որ եբրայական մրաժողութեան մէջ, այսպէղ յիշուած երանին յոգնակի հասկացողութիւն ունի: իսկ եթէ երանութիւնը համազօր է օրհնութեան, ապա մէկ օրհնութեան մասին չէ խօսքը այլ շար օրհնութիւններ:

Ուրեմն, օրհնութիւններով լեցուն կ'ըլլայ այն մարդը, որ ունի յարուստ մրաժելակերպ, յարուստ վարուելակերպ եւ յարուստ պարկանելիութիւն: Աստուածավախ մարդը չար մարդոց պէս չի կրնար մրաժել, մեղաւորներու ապրելակերպը չ'ընդօրինակեր, եւ առաւել եւս ծաղր ընողներուն չի պարկանիր: Միւս կողմէ նաեւ այս երեք փարբեր արքայայարութիւնները խորքին մէջ ցոյց կու փան չարին ու չարիքին զարգացումը, մէկ չարութիւնը միւսին դուռ բանալու: Աստուածավախ մարդը նաեւ կրնայ զանազանել ամբարիշտ մարդոց խորհուրդները արդար մարդոց խորհուրդներէն: Ահա թէ ինչու Մաղմոսերգուն կ'ըսէ. «Քու խօսքերդ լոյս են եւ ճրագ են քայլերուս եւ շաւիղներուս», ուրեմն արդար մարդը, Աստուծով արդարացած մարդը, Աստուծոյ պարտաւորաններուն համաձայն ապրող մարդը, ոչ միայն աչքի, այլ նաեւ մտքի ու հոգիի լուսաւորութիւնը կ'ունենայ եւ անով կ'առաջնորդուի եւ ըստ այնմ անով կը գալի իր պարկանելիութիւնը: Հետեւաբար, ամբարիշտները յարուստ խորհուրդ մը ունին, ծրագիրներ թաքուն, չարով համեմուած: Մեղաւորները յարուստ ապրելակերպ մը ունին, յարուստ ապրելու եղանակ մը, որ յաճախ հաճելի ու գրաւիչ կը թուի: Բայց արդար մարդը կը մերժէ այդ բոլորը: Առաւել եւս ընկերութիւն չ'ընէր զԱստուած ծաղրողներուն հետ: Այո, այսօր ալ կ'ապրինք այնպիսի ժամանակահատուածի մը մէջ, ինչպէս անցեալին ուր Աստուծոյ պարկանող մարդը, ինչպէս պիտի ըսէ Պօղոս Առաքեալ, թէ մարդիկ ինչպէս կը դիպեն մեզ, ինչ կը սեպեն մեզ: Կը ծաղրեն, կը հեգնեն, կը հալածեն: Ահա արդար մարդը ոչ միայն ընկերութիւն չ'ընէր, այլ նաեւ այդ բոլորը կը հանդուրժէ, որովհետեւ այդ բոլորէն վեր եղող Աստուծոյ խօսքը, Օրէնքը, պարտաւորանը իբրեւ քաղցր մեղր համարեւելով հաճոյք կ'առնէ, եւ գիշեր ցերեկ, որ կը նշանակէ անդադար, անոր վրայ կը մրաժէ, մրաժումի առանցքն է: Յաճախ կը լսենք հետեւեալ արքայայարութիւնը, թէ ուրիշ բան չ'ունինք ընելիք միթէ, միայն Աստուծոյ խօսքին վրայ մրաժելու: Միթէ շար չէ՞ երբ միայն դրամի մասին կը մրաժենք, միթէ շար չէ՞ երբ միայն ուրեւում մասին կը մրաժենք, միթէ շար չէ՞ երբ միայն ասոր ու անոր իրաւունքը իլելու մասին կը մրաժենք: Շարքը երկար է: Ի փարբերութիւն արեւելեան խոկումէն, որ կը կոչուի Եոկա հասկացողութիւնը, որ կը ձգտի միտքը պարպելու, եւ անոր վրանգը կը կայանայ անոր մէջ, որ երբ կը փորձեն միտքս պարպել, ապա այնպէղ փեղ պարտաւորած կ'ըլլանք չարին, մինչ քրիստոնէական հասկացողութեամբ միտքս ոչ թէ կը պարպեն, այլ միտքս կը լեցնեն Աստուծոյ խօսքով, ու Անոր ներկայութեամբ: Ուրեմն բաւարար չէ միայն կարդալը, այլ այդ բոլորին մասին մրաժել, խոկալը:

Տակաւին արդար մարդը կը նմանի հոսող, վազող ջուրերու կողքին փնկուած ծառին, այն ջուրերուն, որոնք մնայուն կ'ոռոգեն ու թարմ ջուրեր են, լճացած չեն, ուր յաճախ այնպէս կը կարծենք, որ քրիստոնէական հաւաքքը հին, լճացած հաւաքք է, Աստուծոյ խօսքը հին, հնացած, ժամանակավրէպ խօսք է, այսօր ըսելիք չ'ունի, ընդհակառակը՝ անիկա հոսող, վազող ջուրերու կը նմանի, կենդանութիւն կայ անոր մէջ: Իսկ այն ծառը որ փնկուած է այդպիսի ջուրերու քով անոր արմատները զօրաւոր կ'ըլլան, եւ ահա ճիշդ ժամանակին իր պտուղը կու փայ, այս պարագային Սուրբ Հոգիի պտուղները, ինչպէս պիտի ըսէ Պօղոս Առաքեալ: Քրիստոս կը յիշեցնէ, թէ մի մրահոգուիք, որովհետեւ ճիշդ ժամանակին է որ Սուրբ Հոգին խօսիլ պիտի փայ, պտուղները պիտի յայտնէ: Այժմ ժամանակէն առաջ, որ խակ է, ոչ ալ ժամանակէն յետոյ, որ այլեւս շար հասունացած է, այլ՝ ճիշդ ժամանակին: Իսկ անոր փերեւները մշտադալար, կանաչ են, որ կը նշանակէ անոր մէջ կեանք կայ եւ ոչ թէ մահ: Իսկ անոր գործերը միշտ յաջողութեամբ կը պսակուին:

Ինչ որ ըսուեցաւ արդարին մասին, այդպէս չէ պարագան ամբարիշտին: Իսկ իրենց ունեցածն ու հաւաքածը կը նմանի յարդին, որ հովը կը ցրուէ: Եւ ահա յարակ է աւարտը, որ ամբարիշտները Աստուծոյ դարաստանէն պիտի չազատին, միւս կողմէ նաեւ Աստուած կը ճանչնայ ու գիտէ արդարներուն ճամբան, այսինքն անոնց ապրելակերպը: Իսկ ամբարիշտներուն ապրելակերպը գիրենք կորուստի պիտի փանի: